

BERETNINGEN OM
DE DANSKE AVISER
1992-2011

Ole C. Jørgensen

BERETNINGEN OM
DE DANSKE AVISER
1992-2011

Udgivet af Dagspressens Fond og Statsbiblioteket
i kommission hos Syddansk Universitetsforlag

© Forfatteren og Dagspressens Fond 2016

Sats: Niels Jacobsen, bitzmedia

Tryk: Specialtrykkeriet Viborg A/S

Omslag: Mikkel Henssel

ISBN: 978 87 7674 962 0

Enkelte af bogens illustrationer kan være omfattet af personlig ophavsret, uden det har været muligt at identificere ophavsretshaveren. En eventuel krænkelse af ophavsretten er derfor sket utilsigtet. Retmæssige krav vil blive imødekommet ved henvendelse til udgiveren.

Beretningen om De Danske Aviser 1992-2011
er udarbejdet og trykt med støtte fra:

Dagspressens Fond
Jens og Helle Kruuses Mindelegat
Jyllands-Postens Fond
Politikens Fond
Aarhus Stiftstidendes Fond

Mekanisk, fotografisk, elektronisk eller
anden mangfoldiggørelse af denne bog
er kun tilladt med forlagets tilladelse eller
ifølge overenskomst med Copy-Dan

Udgives i kommission hos:
Syddansk Universitetsforlag
Campusvej 55
5230 Odense M

www.universitypress.dk

Indhold

Forord.....	7
Forfatterens bemærkninger	8
To begivenhedsrige årtier	10
Aalborg Stiftstidende/Nordjyske Stiftstidende	13
AG Grønlandsposten	35
Det fri Aktuelt	48
AmtsAvisen/Randers Amtsavis.....	60
A-Pressen	77
Arbejderen	82
Berlingske Tidende	89
Bornholmeren	104
Bornholms Tidende	113
B.T.....	127
Børsen.....	143
Dagbladenes Bureau.....	154
Dagbladet Holstebro-Struer.....	168
DAGBLADET	175
Frederiksborg Amts Avis.....	189
Sjællandske.....	198
Dagen	201
De Bergske Blade	207
Det Berlingske Officin/Berlingske Media	223
Ekstra Bladet.....	256
Fjerritslev Avis.....	283
Flensborg Avis.....	290
Frederikshavns Avis	300
Fyens Stiftstidende	305
Fyns Amts Avis.....	321
Fynske Medier	329
Gratisaviserne.....	335
metroXpress - Urban - 10minutter/Centrum Morgen - Aftenposten - hver/Dag - Update - JP+ - Xtra - CentrumAften - Dato - 24timer - metroXpress aften - Nyhedsavisen	
Helsingør Dagblad	360
Herning Folkeblad	369
Holbæk Amts Venstreblad.....	384

Horsens Folkeblad.	395
Dagbladet Information.	403
JP/Politikens Hus.	417
JydskeVestkysten.	436
Jyske Medier.	465
Kalundborg Folkeblad.	468
Kjerteminde Avis.	476
Kristeligt Dagblad.	484
Lolland-Falsters Folketidende.	494
Løgstør Avis.	506
Midtjyllands Avis.	509
Midtjyske Medier.	519
Morgenavisen Jyllands-Posten.	522
Morsø Folkeblad.	558
Der Nordschleswiger.	570
Ny Dag.	577
Politiken.	584
Ringkjøbing Amts Dagblad.	623
Ritzaus Bureau.	631
Samsø Posten.	642
Sermitsiaq, Grønland.	645
Sjællandske Dagblade.	659
Skagens Avis.	677
Skive Folkeblad.	680
Thisted Dagblad.	692
Vejle Amts Folkeblad/Fredericia Dagblad.	700
Vendsyssel Tidende.	711
Viborg Stifts Folkeblad.	721
Weekendavisen.	730
Århus Stiftstidende.	740
Litteraturliste.	762
Kildepersoner.	764
Personindex.	768
Forfatteren.	780

Forord

I perioden 1988-1991 udkom trebindsværket *De danske aviser 1634-1991* forfattet af Jette D. Søllinge og Niels Thomsen. Værket blev udgivet af Dagspressens Fond i kommission hos Odense Universitetsforlag.

Udarbejdelse af værket blev muliggjort af bevillinger fra Statens humanistiske og Statens samfundsvidenskabelige Forskningsråd samt en række bladfonde. Udgivelsen blev sikret af Dagspressens Fond.

Det har været oplagt at få lavet en bog om avisernes historie efter 1991, og Dagspressens Fond bevilgede penge til udarbejdelse af et sådant værk. Også Aarhus Stiftstidendes Fond har ydet økonomisk støtte til udarbejdelsen. Statsbiblioteket i Aarhus har stået som bevillingshaver og har understøttet projektet som del af bibliotekets forskningsaktiviteter.

Beretningen om avisernes historie 1992-2011 er skrevet af fhv. chefredaktør Ole C. Jørgensen, som har været aktiv avismand i perioden. Som i al samtidshistorie giver det nogle udfordringer at skrive om den tid, man selv er en del af. Ikke desto mindre er bogen båret af et bredt og dybtgående kendskab til avisernes nyere historie, og der er tale om en engageret, indsigtfuld og balanceret beretning om periodens aviser.

Dagspressens Fond og Statsbiblioteket har sammen fastlagt retningslinjerne for bogens udarbejdelse. Værket indeholder en lang række faktuelle oplysninger om oplag, økonomi osv. I lyset af de meget store forandringer, der er sket efter 1991, har det været et ønske at udvide beskrivelsen af avisernes nyere historie i forhold til den plads, det indtog i trebindsværket om perioden 1634-1991. Beskrivelsen er baseret på journalistisk research, og fremstillingen er journalistisk.

I bogen om perioden 1992-2011 præsenteres aviserne i alfabetisk rækkefølge, som et leksikon. Det skyldes et ønske om at øge overskueligheden og gøre bogen let at bruge. Ved henvisninger til beskrivelserne i *De danske aviser 1634-1991* er det sikret, at læsere nemt kan finde data og beskrivelse af aviserne for perioden før 1992. Henvisningerne gælder for både den trykte udgave og den digitale udgave (www.dedanskeaviser.dk).

Journalist, cand.mag. Mette Terkelsen har medvirket ved den endelige redigering af værket.

En række fonde har støttet udarbejdelse og udgivelse af bogen. Det gælder Dagspressens Fond, Aarhus Stiftstidendes Fond, Jyllands-Postens Fond, Jens og Helle Kruuses Mindelegat og Politikens Fond – mange tak for det!

Svend Larsen

Direktør, Statsbiblioteket i Aarhus

Forfatterens bemærkninger

Bogen *Beretningen om De Danske aviser 1992-2011* er ikke en videnskabelig afhandling. Det er beretningen med journalistisk udgangspunkt om de to mest turbulente årtier i dansk dagspresses historie.

Ud over forsøget på at give et tidsbillede af dagspressen i perioden er det også beskrivelsen af mange bladhouses skæbner og de kvinder/mænd, som var *in charge*, da forandringens ubønhørlige bølger skyllede ind over branchen og rev mange med sig.

Statistikken taler sit tydelige sprog. Det samlede avisoplag falder i perioden med over 25 procent på hverdage og knap 45 på søndage. Mens antallet af selvstændige bladhouse reduceres til under det halve.

Det har været en utrolig spændende – men også ufatteligt omfattende – opgave. Langt større end både mine opdragsgivere og jeg selv i vores vildeste fantasi havde forestillet os. Det er også forklaringen på, at det i stedet for et par år har taget næsten fire.

Af flere årsager. Dels fordi vi i dagspressen har været gode til at arkivere alt, hvad vi har skrevet om alle andre. Men stort set intet om os selv. Derfor er en meget stor del af informationerne i denne bog mundtlig overlevering og har krævet et kontrolarbejde af dimensioner.

Dels fordi vores hukommelse er behæftet med en relativt stor fejlmargen, uden at dette nødvendigvis har udspring i kildernes ønske om at komme til at fremstå i et mere flatterende lys.

Dels fordi der omkring væsentlige begivenheder – specielt i hovedstadspresen – ofte har været fire-fem forskellige skråsikre udsagn om samme begivenhed. Det har krævet en del arbejde at finde frem til den mest sandsynlige udgave.

Og så dels fordi en række af kilderne er travle aktører i mediernes tjeneste og naturligt ikke altid var at træffe, når jeg lige havde brug for dem.

Usædvanligt for et opslagsværk af denne type er der efter konsultationer med Statsbiblioteket ikke kildeangivelser eller kildeoversigt. Forklaringen er den enkle, at det meget hurtigt viste sig, at mange nøglepersoner gerne ville tale, men uden at blive citeret direkte. Og at jeg ikke ville få adgang til mange fortrolige dokumenter, hvis de skulle offentliggøres *in extenso*.

Og uden disse informationer ville denne bog være blevet en yderst blodfattig, uinteressant og mangelfuld beretning om en snes års dramatiske omvæltninger i dagbladsbranchen.

Jeg har derfor måttet afveje, skønne og verificere mange udsagn. Og derefter præsentere det, som efter min bedste overbevisning måtte være det mest sand-

synlige. Uden at jeg dog kan afvise, at det er lykkedes nogen at binde mig en historie på ærmet. På den baggrund er jeg meget bevidst om, at der hviler et tungt ansvar på mine skuldre. Hvilket ikke så få alvorstungt har påpeget. Til betryggelse kan jeg oplyse, at alle afsnit er blevet grundigt gennemlæst og i fornødent omfang korrigeret af kollegaer med indsigt i de forskellige blade. Uagtet, er der helt givet fejl i bogen, og nogle vil uden tvivl påstå et andet forløb, end det jeg har beskrevet. Ikke mindst i en branche, hvor vi har en veludviklet evne til at spotte et hår i suppen, og hvor det næppe heller kan afvises, at nogen selv medbringer et. Men det må jeg tage på mig.

En speciel opgave har det været at beskrive de perioder, hvor jeg selv har siddet i chefstolen. Jeg har valgt ikke at lade det fremgå af teksten. Til gengæld har alle perioderne været læst meget kritisk igennem af nogle af dem, som var helt tæt på, og efterfølgende tilrettet efter deres anvisninger.

Denne bog ville ikke være blevet til noget, hvis ikke langt over 1.000 kilder og stort set alle bladene havde vist deres store velvillighed. Og hvis ikke fortrolige interne papirer af uransagelige veje var havnet i min postkasse. Det har jeg været utrolig glad for.

En stor tak til nogle af dem, som har ydet en helt ekstraordinær indsats. Først min hustru Kisser, som utrætteligt har været min billedredaktør, sekretær og korrekturlæser – samt kvalificeret kritiker efter mange årtiers nærkontakt med branchen.

Dernæst min gamle bekendte fra Randers-tiden, tidligere kriminalkommisær Jørn Hovgaard, som blandt mange andre ting lærte mig at være på vagt, når tingene begyndte at blive alt for indlysende.

Dernæst logistikchef Hans Peter Nissen, JP/Politiken, som med sin formidable hukommelse og omfattende arkiv har været en uvurderlig hjælp.

Tidligere chefredaktør Bo Maltesen, som med redaktionssekretærens kritiske og usentimentale tilgang har påpeget mange svage punkter og kommet med adskillige gode informationer.

Tidligere underdirektør i Det Berlingske Officin Morten Nielsen, hvis percentligt førte dagbøger har rummet en guldgrube af præcise informationer.

Og ikke mindst tak til direktøren i Danske Medier, Ebbe Dal, og direktør Svend Larsen, Statsbiblioteket i Aarhus, for et rigtig godt og kvalificeret med- og modspil. Samt til tidligere chefredaktør Mette Terkelsen for god sparring under den endelige redigering.

Til slut en stor tak til Dagspressens Fond, Aarhus Stiftstidendes Fond, Jyllands-Postens Fond, Jens og Helle Kruuses Mindelegat og Politikens Fond, hvis rundhændede økonomiske støtte har muliggjort, at dette stykke avishistorie er kommet på print og net.

Ole C. Jørgensen

Svendborg, 16. december 2015

To begivenhedsrige årtier

Perioden 1992 til og med 2011 betegnes af mange som de to mest begivenhedsrige årtier i dansk dagspresses historie.

Og ser man på udviklingen – som også indebærer en nærmest kontinuerlig tilbagegang – forekommer det ikke at være nogen overdrivelse.

Retfærdigvis skal det siges, at udviklingen langsomt starter før dette opslagsværks tidsramme. For allerede i 70'erne og i starten af 80'erne er der begyndende opbrud på mediemarkedet. Uden at det dog opfattes truende i den etablerede dagbladsbranche.

Det er i denne periode, Danmarks Radio starter sine regionale radiostationer, hvor det bliver lovligt at nedtage udenlandske tv-kanaler via parabolantenne, og hvor lokale radio- og tv-stationer qua en liberaliseret medielovgivning ser dagens lys.

Men en dato får tilsyneladende større betydning end forventet. Næmlig 1. oktober 1988, hvor det reklamefinansierede TV 2 går i luften.

Stort set fra denne dato kommer der fart på den nedadgående spiral, som vil martre dagbladene i de kommende årtier. Måske bedst illustreret i tørre tal.

I 1992 er de danske avisers hverdagsoplag 1.861.466 eksemplarer ifølge Dansk Oplagskontrol. Ved udgangen af 2011 falder oplaget til 1.368.211 eksemplarer.

Søndagsavisernes oplag falder i samme periode endnu mere, nemlig fra 1.466.052 til 818.512 eksemplarer.

De 43 dagblade, som ved indgangen til 1992 kan karakteriseres som selvstændige aviser, er ved udgangen af dette opslagsværks tidsramme reduceret til 29. Og af disse kan en halv snes reelt ikke længere karakteriseres som selvstændige dagblade.

Næppe mange ser i starten TV 2 som en væsentlig konkurrent. Måske fordi TV 2 sammenlignes med DR, der aldrig rigtig er kommet ud af Statsradiofonitiden, og som har et programudbud, der på mange områder nærmere supplerer end konkurrerer med dagbladenes indhold.

Men TV 2 viser sig som en mærkbar konkurrent på både annoncemarkedet og nogle redaktionelle områder. Det sidste, fordi stationen optrapper dækningen på bl.a. nyheds- og sportsområdet samt dygtigt udnytter sin hurtighed.

Dagbladenes fremtidsudsigter tegner sig ellers fornuftigt i starten af 80'erne. Oplagene er nogenlunde stabile, og der er udsigt til kraftige omkostningsreduktioner i forbindelse med, at fremstillingsprocessen går fra højtryk- til den langt billigere offsetproduktion.

Problemet er imidlertid, at rationaliseringsmulighederne også bliver signalet

til en række forbitrede arbejdskampe med specielt de kommunistisk dominerede grafiske fagforeninger, som vil fastholde deres privilegier.

Derfor bliver overgangen til nye billigere fremstillingsmetoder i 80'erne og 90'erne både langsom og famlende. Og der går år, inden aviserne fuldt ud kan høste rationaliseringsgevinsterne.

Men op mod årtusindskiftet ebber arbejdskampene helt ud, og samtidig buldrer den elektroniske udvikling derudad. Effektivitetsforbedringerne er derfor til at tage at føle på.

En yderligere gevinst indtræder, da tidligere tiders yderst umådeholdene alkoholkultur i bladhusene nærmest som dug for solen forsvinder omkring årtusindskiftet.

Dels forårsaget af at der kun er få medarbejdere tilbage i de tekniske afdelinger, og dels en ny generation af journalister, som har et nærmest puritansk forhold til alkohol og tobak i arbejdstiden.

Mens internettet op til årtusindskiftet ikke spiller den helt store rolle i forholdet til dagbladene, så er det klart, at den rivende udvikling i starten af det nye årtusind får en ganske afgørende rolle i omkalfatringen af det danske dagbladsmarked.

Bedre bliver det ikke af, at antallet af lettilgængelige tv-kanaler stiger voldsomt i denne periode og dermed skærper konkurrencen om læsernes tid og gunst.

Internettet opfattes på dette tidspunkt af mange som et medie og dermed som den direkte konkurrent. For ikke så få overser i starten, at nettet »blot« er et elektronisk transportsystem. Og at de reelle konkurrenter er de mange vidt forskellige aktører, der boltrer sig i det elektroniske univers.

Mange af disse aktører finder meget hurtigt ud af, at man for meget små penge på forskellige områder kan konkurrere med bl.a. dagbladene.

Og specielt gratis hurtige nyheder på tablets og mobil bliver en hård konkurrent. Dertil kommer, at DR i denne periode opruster kraftigt på nettet, hvor statsinstitutionen i kraft af tvangslicensen kan levere kvalificeret gratis indhold i skarp konkurrence med de privatejede dagblade.

I starten er der i dagbladsbranchen uenighed, om man skal tage penge for indholdet. Flere er af den opfattelse, at man skal benytte heroinhandlertricket. Altså at indholdet er gratis i starten, og når læserne er blevet afhængige af det, vil man kræve penge.

Dagbladenes indtog på nettet er en stor læsermæssig succes. Problemet er blot, at ingen vil betale for redaktionelt indhold i et univers befolket af gratister, og hvor mange af oplysningerne mere eller mindre kan fås uden betaling hos andre aktører.

Der går mange år, før branchen bliver bevidst om, at den konstante oplagsnedgang er et udslag af dybgående forandringer i den måde, samfundet kom-

munikerer på, og at det derfor er en udvikling, man reelt ikke har en kinamands chance for at stoppe.

Den manglende forståelse af udviklingen er givetvis også årsagen til, at mange blade i perioden intensiverer ikke mindst den redaktionelle produktudvikling i en tyrkertro på, at det kan vende oplagsfaldet. Adskillige nye og spændende tiltag ser dagens lys. Men det stopper ikke oplagsnedgangen. Tværtimod.

For læserne har alle dage traditionelt været yderst konservative. De er næsten uden undtagelse arge modstandere af større forandringer i deres avis – uanset om de måtte være til det bedre.

Resultatet er derfor – hvis man sammenholder en række lanceringer af nye avis-koncepter og oplagsudviklingen – at det ofte blot sætter yderligere gang i nedturen.

De fleste avisers overgang fra det store broadsheet-format til tabloid er måske det mest håndgribelige eksempel. Her kan datoen for formatskiftet stort set alle steder aflæses i oplagsstatistikken som et hak nedad. Uanset det mange steder camoufleres af aggressive bladsalgskampanjer.

De to eneste landsdækkende aviser, som fastholder broadsheet – Politiken og Kristeligt Dagblad – klarer sig oplagsmæssigt synligt bedre. Og set i et nedgangsmarked ser det ud til, at de faktisk vinder markedsandele.

Da gratisaviseringen i 00'erne hærger landet, ser nogle et lyspunkt i den miserable situation. Gratisavisernes læsertal viser nemlig klart, at danskerne meget gerne vil læse avis. Og da gratisaviserne i slutningen af 00'erne har konkurreret sig ihjel, håber mange bladchefer, at disse læsere vil vende sig mod de betalte aviser.

Men nej. Gratiskulturen, som internettet har bragt med sig, har også bredt sig til print. Nok vil folk gerne læse en avis, men man vil ikke betale for den. I hvert fald ikke den pris, som dagbladene kræver.

Og ingen dagbladschefer tør tilsyneladende reflektere over, om man måske med høje abonnementspriser i nogen grad har priset sig ud af markedet.

Mens det er uproblematisk at konvertere indhold fra print til net, så har ingen fundet realistiske løsninger på, hvordan man konverterer indtægtssiden fra print til net.

Og det er status ved udgangen af dette oplagsværks tidsramme, hvor nye seriøse konkurrenter på nettet – de såkaldte sociale medier – stormer frem.